

Utlåtande gällande skydd av naturvärden i Kyrkebäcken.

Uppdrag och bakgrund

Naturcentrum AB har på uppdrag av Rådhuset arkitekter AB tagit fram ett utlåtande för skydd av naturvärden i och kring Kyrkebäcken inför kommande detaljplan.

Följande planförslag är framtaget:

Planförslag

”Vid genomförandet av planförslaget kommer markarbeten utföras för såväl stabilitetshöjande åtgärder, marksanering, ledningsförläggning, grundläggning, dagvattenanläggningar som iordningsställande av kvartersmark. I samband med dessa åtgärder kommer vegetationen inom kvartersmark tas bort. Enligt föreslagen utbyggnad inom området kommer ny vegetation att planteras vid iordningställande av kvartersmark.

Strandzonen planläggs som allmän plats PARK, i likhet med strandzonen i angränsande detaljplan för Ytterbykrysset. Det ger kommunen fortsatt rådighet över bäcken och dess närområde. Inom planområdet kan merparten av vegetationen utmed bäckfårornas norra sida komma att behöva tas ned i samband med de geotekniska stabilitetsåtgärderna. Omfattningen av ingreppen i vegetationen behöver studeras mer ingående vid val av stabilitetsåtgärd. Sälgen med getlav ska bevaras. Vegetationen på bäcken södra och östra sida påverkas inte av planens genomförande. Nedfall av lövförna samt beskuggning av bäcken söderifrån påverkas därmed inte. För att minimera risken för påverkan på öringsbeståndet föreslås återplantering av skuggande lövträd och buskar i anslutning till forssträckorna och lekområdena. Bäckens kanter kan med fördel tillåtas att växa igen med gräs och örter, i syfte att öka fårans stabilitet och minska erosionen. Det är angeläget att vass inte breder ut sig då det inte är positivt för öringsbeståndet.

Slam och lera kan försämra de grusiga lekbottnarnas kvalitet och eventuellt kväva örings rom och yngel. Markarbeten i bäckens närhet ska utföras vid en tidpunkt då rom och yngel inte riskerar att påverkas, och åtgärder ska vidtas så att slam och lera inte rinner ut och grumlar bäcken.”

Nedan följer en kortfattad riskbedömning samt vad som är viktigt att skydda för att bibehålla bäckens naturvärden.

Risk för påverkan bedöms föreligga vid följande arbeten i anslutning till bäcken:

- Schakt i fårans kanter och botten vid anläggning av geotekniska stabilitetsåtgärder.
- Rövning av vegetation, inklusive träd
- Schakt eller fyllnade i närheten av bäcken som riskerar att orsaka sedimenttransport och grumling från otäckta jordmassor ner till bäcken.

Kommentarer gällande skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder

För att motverka att skada bäckens värden bör följande prioritet genomföras:

1. förhindra risk,
2. i andra hand att minimera risk och
3. i tredje hand genomföra förebyggande och kompenserande åtgärder.

Anläggande av stabiliserande strukturer är den åtgärd som innebär störst risk för påverkan på bäckens naturvärden och bör så långt som möjligt hållas utanför bäckens kanter. Då val av metod ännu inte är bestämd kan inte risker för påverkan bedömas i detalj. Om det är nödvändigt att schakta inom bäckens avgränsning (fåra+slänter) för att anlägga tex tryckbank eller liknande bör arbetet begränsas till bäcken slänter och endast till de sträckor där det är nödvändigt. För att bäcken ska fungera naturligt behöver den kunna röra på sig i sidled över tid och liten till måttlig erosion är inte negativt. En helt stabil bäckfåra är inte att eftersträva.

Påverkan på botten i bäcken bör undvikas så långt som möjligt. Det är bevarande av befintligt bottensubstrat och den lutning som fåran har idag som är avgörande för att reproduktionsområden för fisk ska bibehållas. Det innebär att befintligt bottensubstrat ska behållas och inte ersättas med exempelvis stenkross, natursten eller grus. Det innebär också att bottennivåer eller bottenlutning inte bör påverkas. Kanterna bör inte heller lämnas med ett lager med stenkross eller natursten överst utan bör täckas över med ett jordlager där vegetation etableras/återetableras. Antingen kan tidigare borttagen markvegetation läggas tillbaka eller så kan ny vegetation sås in. Vid insädd är det lämpligt att använda frön från växter som trivs särskilt bra i fuktiga miljöer.

Om påverkan på botten sker kan nya områden med liknande miljöer skapas som kompenserande åtgärder. Vilken utformning och var de kompenserande åtgärderna ska förläggas beror på vilken typ av miljö som påverkas. Om en lugnflytande sträcka där botten består av finkornigt material påverkas är det denna typ som ska återskapas. Om det istället är strömvattenmiljöer där lek- och uppväxtområden för fisk som påverkas är det denna miljö som ska återskapas. En noggrannare plan för eventuella kompenserande åtgärder bör tas fram om man bedömer att påverkan på befintliga miljöer blir stor inom detaljplaneområdet. I en sådan plan bör målbilder i form av lämplig utformning av sektioner, bottenlutning samt botten- och släntmaterial finnas med.

Träd och buskar längs bäcken skapar en skuggande och skyddande miljö och tillför organiskt material som är viktigt för djurlivet i bäcken. Endast träd som står på den norra sidan av bäcken planeras att avverkas. Då det finns gott om träd på den södra sidan bedöms inte beskuggningen minska nämnvärt. Dock minskar de skyddande strukturer som träden på norra sidan medför. Med skyddande strukturer menas olika typer av överhäng och rotstrukturer där fisk ofta ställer sig för att söka skydd. Det är lämpligt att

återplantera träd även längs den norra sidan. Framför allt är det viktigt vid och i närhet till de strömmande sträckor av vattendraget som förekommer men även på mer lugnflytande sträckor kan det göra nytta. Lämplig trädart att plantera är klibbal som naturligt förekommer längs med vattendrag och är väl anpassade för fuktiga miljöer. Även buskar såsom olika Salix-arter passar bra längs med vattendraget. Det är viktigt att träden som planteras inte placeras för högt över vattenytan. De behöver en fuktig miljö och bör därför återplanteras ungefär i nivå så att de precis översvämmas vid högflöden.

Vass riskerar att växa till i vattendraget i de mer lugnflytande partierna, framför allt om beskuggningen minskar.

Dagvatten från arbetsområdet bör tas om hand i en eller flera minde dammar där grumlande partiklar kan sedimentera innan vattnet rinner ut i bäcken. Det är lämpligt med extra skyddsåtgärder vid den temporära dammens utlopp i form av tex oljeavskiljare och siltgardin.

Då det finns öring i bäcken bör arbeten som riskerar att påverka bäcken på något sätt undvikas under känsliga perioder för arten. Det är främst under lekperioden på hösten oktober-november samt under den period på våren då fiskynglen kläcks och ska växa till sig mellan april-juni.

Per Saarinen Claesson
Naturcentrum AB

2018-05-16